

Sprawozdania i komunikaty. Kronika wydarzeń

Отчеты и сообщения. Хроника событий

Zlatica Plašienková

Katka Mayerová

Konferencia: *Filozofické myslenie v stredoeurópskom priestore – tradície a súčasnosť* (26–27 V 2011)

Конференция: Философское мышление на среднеевропейском пространстве – традиция и современность (26–27 V 2011)

V dňoch 26–27 V 2011 roku sa v Inštitúte vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach uskutočnil 4. ročník slovensko-poľskej medzinárodnej vedeckej konferencie rozšírenej o spoluprácu s predstaviteľmi českej filozofie. Tradícia tejto významnej spolupráce začala v roku 2007. Iniciátorom jej založenia, a teda aj realizácie 1. ročníka spoločnej konferencie pod názvom *Človek v spoločnosti*, bolo Polskie Towarzystwo Filozoficzne (PTF), Oddział w Cieszynie, Kolo v Bielsku-Białej a Zakład Antropologii Kultury i Filozofii Człowieka ATH w Bielsku-Białej, ktoré oslovili Slovenské filozofické združenie pri SAV podporiť túto spoločnú aktivitu.

V nasledujúcom 2. ročníku sa k hlavnému organizátorovi SFZ pri SAV pripojili okrem PTF aj niektoré významné slovenské, poľské a české filozofické pracoviská: Katedra filozofie a dejín filozofie FF UK v Bratislave, Katedra filozofie a dejín filozofie FF UPJŠ v Košiciach, Inštitút filozofie Sliezskej univerzity v Katoviciach a Katedra filozofie FF MU v Brne. Výsledkom tohto úsilia bola v dňoch 14–16 apríla 2008 roku v Smoleniciach zorganizovaná medzinárodná konferencia pod názvom *Filozofia a slovanské myšlienkové dedičstvo: osobnosti, problémy, inšpirácie*. Na jej slávnostnom otvorení zazneli nielen príhovory zástupcov jednotlivých inštitúcií, ale aj príhovor riaditeľa Poľského inštitútu (PI) v Bratislave, ktorý takúto formu medzinárodnej spolupráce nielen veľmi ocenil, ale aj finančne podporil (vypustime vetu). Táto významná konferencia poukázala

okrem iného aj na to, že v dnešnom globalizujúcom sa svete je opodstatnené venovať pozornosť v istom zmysle aj *partikulárnym témam* a že je veľmi významné poznať tiež vzájomné prieniky, ovplyvňovanie a recepciu ideových podnetov vo filozofickom myslení a kultúrnom dianí v slovensko-poľsko-českom kontexte.

3. ročník medzinárodnej spoločnej konferencie sa uskutočnil v roku 2009 opäť na poľskom území a bol voľným pokračovaním prvej témy *Človek v spoločnosti* so špecifickým zameraním na *Premeny obrazu človeka a premeny vo vede, filozofii, kultúre a morálke*.

Cieľom 4. ročníka konferencie organizovanej SFZ pri SAV v spolupráci s KFDF FF UK v Bratislave, KFDF FF UPJŠ v Košiciach, Inštitútom filozofie UŠ v Katoviciach a KF FF MU v Brne bolo voľne nadviazať na tému 2. ročníka konferencie zo Smoleníc a zároveň predstaviť recepciu vplyvov západnej a východnej filozofie na stredoeurópske filozofické myslenie. Taktiež išlo o zachytenie vzájomného ovplyvňovania a myšlienkového prelínania slovenskej, poľskej a českej filozofie v dejinno-filozofickom rámci, ako aj z hľadiska mnohých súčasných filozofických problémov.

Vedeckými garantmi konferencie boli za slovenskú stranu prof. PhDr. Z. Plašienková, CSc. a prof. PhDr. V. Leško, za poľskú stranu prof. dr. hab. B. Szotek a za českú stranu prof. PhDr. J. Zouhar, CSc. Na konferencii sa zúčastnilo vyše šesťdesiat rôznych odborníkov a predstaviteľov filozofie z troch krajín.

Podujatie slávnostne otvorila Z. Plašienková, ktorá stála pri vzniku celej tradície a vzala tak na seba hlavnú organizáciu všetkých ročníkov tohto spoločného filozofického projektu. Po privítaní všetkých významných hostí a účastníkov konferencie odovzdala slovo rektorovi UPJŠ v Košiciach. Rektor, prof. MUDr. L. Mirossay, DrSc., vyjadril nadšenie z organizovania konferencie práve na akademickej pôde UPJŠ v Košiciach a vyslovil svoje presvedčenie o jej úspešnosti. Po jeho slávnostnom príhovore začala pracovná časť konferencie a moderovania prvých plenárnych prednášok sa ujala predsedníčka SFZ pri SAV doc. PhDr. M. Szapuová, CSc.

Prvý rokovací deň zazneli dve plenárne prednášky. Prof. J. Zouhar s príspevkom *Střední Evropa jako myšlenkový prostor* poukázal na to, že Stredná Európa naozaj predstavuje kultúrny priestor, ktorý umožňoval a umožňuje stret rôznych myšlienkových tendencií a tradícií, a taktiež na to, že je to priestor, v ktorom vzniklo veľa významných myšlienkových koncepcií. Druhá plenárna prednáška prof. B. Szotek pod názvom *Wokół słowackiej recepcji polskiej filozofii narodowej* bola (vzhľadom na ospravedlненú neprítomnosť) prednesená v zastúpení prof. K. Wiczorkom a poukázala na významnosť kultúrnych vzťahov, ktoré sa vybudovali v minulosti a dodnes udržiavajú v podobe vzájomného obohacovania medzi dvomi národnými filozofiami, a to poľskou a slovenskou. Keďže išlo o dvojdňové vedecké podujatie, ďalšie dve plenárne prednášky boli prezentované nasledujúci deň konferencie.

Prvú z nich predniesla doc. Mgr. E. Lalíková, PhD. na tému *Za „mantinelmi” slovenskej filozofie*, v ktorej poukázala na to, že všetky tri národné filozofie – poľská, česká i slovenská – reagovali tvorivým spôsobom na rozdielne vplyvy pochádzajúce z rôznych sociokultúrnych a jazykových oblastí, pričom sa sústredila na význam troch slovenských autorov, ktorých možno považovať za predstaviteľov významných myšlienkových tradícií u nás: Pavla Hečka, Jána Lajčiaka a Svätopluka Štúra.

S poslednou plenárnou prednáškou *Hegel v kontextoch česko-slovenskej filozofie (K filozofickému dielu M. Sobotku a T. Münza)* vystúpil prof. V. Leško. Priblížil v nej nezastupiteľný význam dvoch popredných predstaviteľov súčasnej českej a slovenskej filozofie: M. Sobotku a T. Münza. Obaja predstavujú neobyčajné filozofické osobnosti, ktoré sa zaslúžili aj o významnú prekladateľskú činnosť v oblasti nemeckej klasickej filozofie, najmä diel G.W.F. Hegela a I. Kanta. Ich preklady tak možno chápať aj ako neoddeliteľnú súčasť filozofického odkazu v rámci dejín filozofie.

Na konferencii sa tematicky realizovali tri významné sekcie: 1) Recepcia západnej a východnej filozofie v poľskom, českom a slovenskom prostredí; 2) Rozvíjanie filozofického myslenia v stredoeurópskom priestore: prelínanie tradícií a súčasnosť; 3) Problémy filozoficko-etickej, kultúrnej a sociálno-politickej reflexie v minulosti a súčasnosti.

V rámci prvej sekcie boli prezentované príspevky s rôznym zameraním, avšak spoločným menovateľom pre ne sa stala primárne recepcia určitých filozofických problémov, alebo významných osobností v domácom prostredí. Odznali tu príspevky, ktoré priblížili recepciu Descarta na Slovensku (Z. Plašienková), štúdie slovenských autorov o západnej filozofii na stránkach časopisu *Filozofia* v 70-tych a 80-tych rokoch 20. storočia (M. Zigo), miesto J. Maritaina v českej filozofii (H. Pavlincová), reflexiu problematiky človeka v priesečníku vedy a viery v medzivojnovom období v českej filozofii (J. Svoboda), či fundamentálne kategórie Hegelovej teórie štátu v tvorbe L. Štúra (S. Dobiášová). Zaujímavá bola tiež recepcia vplyvu filozofie A. Schopenhauera v Poľsku (A. Wojtunik) alebo Husserlovej fenomenológie na poľské filozofické myslenie (E. Struzik), či rozvíjanie koncepcie globálnej zodpovednosti H. Jonasa v súčasnom ekofilozofickom myslení (A. Kuzior). Problematiku chápania dejín filozofie a špeciálne otázku kritiky metafyziky v tvorbe S. Štúra predstavili príspevky M. Mičaninovej a autorskej dvojice K. Mayerová a D. Hruška. V rámci tejto sekcie sa vytvoril aj akýsi „blok” príspevkov venovaných predovšetkým Patočkovmu mysleniu a jeho miestu v európskej tradícii (M. Ješič, P. Tholt, R. Stojka).

Druhá sekcia sa vyznačovala veľkým záujmom o predstavenie národných filozofií v rámci stredoeurópskeho priestoru, na prelínanie tradícií a súčasnosti so zameraním na rôzne otázky. Dominovala reflexia význačných predstaviteľov filozoficko-teologického myslenia na Slovensku a v Čechách, konkrétne napríklad K. Nandráského a T. Halíka (T. Münz) a J. Tischnera a K. Wojtylu v Poľsku

(K. Wiczorek, P. Dancák, M. Mruszczuk, S. Cader). Nezanedbateľnou bola aj aktuálna problematika človeka, hodnôt, otázky autokreácie, antropológia nádeje, psychoanalytické a personalistické myslenie, ktorým boli venované viaceré príspevky (M. Wojwoda, M. Bosak, S. Bukowska, D. Špiner, S. Ciupka). Okrem uvedenej problematiky boli niektoré príspevky venované otázkam rozvoja logiky v stredoeurópskom priestore s dôrazom na poľsko-česko-slovenský kontext (E. Andreanský), či chápaniu indukcie a determinizmu v tvorbe J. Tvrdeho a J. Mettalmanna (P. Mlynarčík). V danej sekcii sa autori zamýšľali aj nad vzťahom filozofie a ideológie v rámci národných filozofií (M. Rembierz, J. Feber).

Tretia, posledná sekcia, sa zaoberala predovšetkým etickými, kultúrnymi a sociálno-politickými otázkami, ktoré rezonovali vo viacerých príspevkoch. Odzneli tu príspevky, ktoré boli špeciálne venované otázke dobra a filozofii slobody (P. Nezník, A. Dufferová), ale aj kritike filozofických základov rasizmu a národného socializmu v prácach poľských pedagógov 30-tych rokov 20. storočia (J. Kostkiewicz) a katastrofizmu v poľskom filozofickom myslení (G. Szumera), či reflexii filozofie boľševizmu, fašizmu a nacizmu v diele S.Š. Osuského (M. Neština). Celú škálu problémov súčasného slovenského a českého myslenia s dôrazom na otázky demokracie, ekológie, feminizmu a vzťahu vedy a viery zachytili príspevky M. Belejkaníčovej, R. Sťahela, A. Jesenkovej a M. Ambrózyho. Ďalší reflektovaný okruh otázok tvorili príspevky z oblasti filozofie umenia (M. Wolek), lingvistiky (K. Hrnčiarová), ale tiež príspevky, ktoré reflektovali ľudskú emocionalitu vo filozofickom myslení, prieniky Západu a Východu prostredníctvom multidimenzionálneho myslenia a hľadali nové perspektívy európskej civilizácie na základe poznania tradícií (S. Wagnerová, G. Šarníková, Z. Žilová).

Priebeh konferencie potvrdil oprávnenosť takto formulovaných základných filozofických problémov a ich teoretickej recepcie. Preukázali to nielen jednotlivé príspevky ako také, ale najmä veľmi živá diskusia po ich odznení. Teoretické úsilie slovenských, poľských a českých účastníkov konferencie sa tak stalo inšpiratívnym podnetom pre mnohé ďalšie historicko-filozofické skúmania uvedených problémov, z ktorých mnohé boli v našich bádateľských výskumoch doteraz skôr len okrajovou záležitosťou.

V rámci slávnostnej recepcie, ktorá bola zavŕšením úspešného prvého rokovicieho dňa, vedeckí garanti, ale aj všetci organizátori vyjadrili nádej a presvedčenie, že takáto podoba odborných podujatí bude mať svoje pokračovanie a dokáže naďalej podnecovať odborné diskusie medzi predstaviteľmi filozofie u nás na Slovensku, v Poľsku a v Čechách. Môže k tomu určite prispieť už aj vydaný zborník príspevkov z tejto medzinárodnej vedeckej konferencie.